

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

**لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های)
هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی
ایران و دولت جمهوری عراق**

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های)
هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی
ایران و دولت جمهوری عراق

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۱/۱۷

کد گزارش: ۱۴۰۱۰۴۱۵

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۱/۰۲/۱۱

پرونده شورای نگهبان

لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق

درباره‌ی مصوبه

«لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق» که ابتدا «لایحه موافقتنامه سرویس‌های هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق» نام داشت، بنا به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۹/۳۰ هیئت وزیران به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. در مقدمه‌ی توجیهی این لایحه آمده است: «نظر به اهمیت توسعه روابط حمل و نقل هوایی و ضرورت تحکیم و پایدارسازی این روابط از طریق تنظیم اسناد و معاهدات حقوقی بین‌المللی در این زمینه و در راستای تأسیس و بهره‌برداری از سرویس‌های هوایی بین ماورای سرزمین‌های دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق به عنوان اعضای کنوانسیون هواپیمایی کشوری بین‌المللی، لایحه‌ی زیر برای طی تشریفات قانونی تقدیم می‌شود.»

مجلس شورای اسلامی این لایحه را جهت بررسی به صورت عادی به کمیسیون عمران به عنوان کمیسیون اصلی ارسال کرد که کمیسیون مذکور این لایحه را با اصلاحاتی در عنوان و متن در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۰/۳/۴ به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. گزارش کمیسیون در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱۷ در صحن علنی مجلس مطرح و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به موجب نامه‌ی شماره ۴۲۲/۴۹۳۵ مورخ ۱۴۰۱/۱/۲۸ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۷، این مصوبه را بررسی کرد و مفاد برخی از مواد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی دانست و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۰۶۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۲/۱۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق»

ماده (۱) تعاریف

از نظر این موافقتنامه اصطلاحات زیر دارای معانی زیر می‌باشند:

الف) «کنوانسیون» به کنوانسیون هواپیمایی کشوری بین‌المللی که در تاریخ ۱۶ آذر ماه ۱۳۲۳ هجری شمسی برابر با ۷ دسامبر ۱۹۴۴ میلادی در شیکاگو برای امضا مفتوح گردید، اطلاق می‌شود، و شامل اصلاحات آن که به موجب ماده (۹۴) آن کنوانسیون تصویب شده و برای طرف‌های متعاقد لازم‌الاجراء گردیده و نیز ضمائم کنوانسیون و اصلاحات آنها که به موجب ماده (۹۰) آن به تصویب رسیده و برای طرف‌های متعاقد لازم‌الاجراء شده است، خواهد بود.

ب) ...

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بخش‌های مختلف این مصوبه شامل بندهای (الف) و (چ) ماده (۱)، بند (۳) ماده (۳)، ماده (۹)، بندهای (۱) و (۳) ماده (۱۱)، بند (۲) و (۳) ماده (۱۲) و ماده (۱۷)، واژه‌ی غیرفارسی «کنوانسیون» که دارای معادل‌های فارسی متعددی همچون «معاهده» است را به کار برده است. در نتیجه مواد مذکور این موافقت‌نامه، از حیث استفاده از واژه‌ی پیش‌گفته مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی است؛ چرا که وفق اصل پیش‌گفته، متون رسمی از جمله متن قوانین، باید با خط و زبان فارسی نگارش شود.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- استفاده از واژه غیرفارسی «کنوانسیون» در مواد متعددی از مصوبه، مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی شناخته شد.

ماده (۱۵) حل اختلافات

۱- ...

۴- در مواردی که سرداور باید توسط رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری تعیین شود، چنانچه رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری از انجام وظیفه مذکور معذور یا تبعه یکی از طرف‌های متعاقد باشد، انتصاب توسط معاون رئیس انجام خواهد شد، و چنانچه معاون رئیس نیز از انجام وظیفه مذکور معذور یا تبعه یکی از طرف‌های متعاقد باشد، این انتصاب توسط عضو ارشد شورا که تابعیت هیچ‌یک از طرف‌های متعاقد را نداشته باشد، انجام خواهد شد.

۵- ...

▪ دیدگاه مغایرت

جزء (۴) ماده (۱۵) فرضی را در نظر گرفته است که در مسیر حل اختلاف از طریق دیوان داوری، سرداور از سوی «رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری، معاون رئیس شورای مزبور یا عضو ارشد این شورا» انتخاب شود. اطلاق این حکم در شرایطی که مقامات مذکور تابعیت یکی از کشورهای متخاصم با جمهوری اسلامی ایران همچون رژیم اشغالگر قدس را داشته باشد، مصداق آیه‌ی شریفه‌ی «ولا تتركوا الى الذین ظلموا»^۱ است که خداوند مؤمنان را از تکیه و اعتماد به ظالمان بر حذر داشته است. بنابراین اطلاق حکم پیش‌گفته مغایر با موازین شرعی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در ماده (۱۴)،^۲ اطلاق بند (۴)، در خصوص تعیین سرداور توسط مقامات شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری، نسبت به مواردی که افراد انتخاب‌کننده دارای تابعیت کشورهای متخاصم باشند، خلاف شرع شناخته شد.

۱. «ولا تتركوا الى الذین ظلموا فتمسکم النار و ما لکم من دون الله من اولیاء ثم لاتنصرون» (آیه‌ی شریفه (۱۱۳) سوره‌ی مبارکه هود): و به کسانی که ستم کرده‌اند متمایل مشوید که آتش [دوزخ] به شما می‌رسد و در برابر خدا برای شما دوستانی نخواهد بود و سرانجام یاری نخواهید شد.

۲. ماده (۱۵) مقصود بوده است و عبارت دارای اشکال نگارشی است.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):
«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید بهشتی (ره)، خیابان شهید سرافراز،

کوچه پنجم پلاک ۱۱ کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

nashr-rc.ir

gcr.ac.ir